

5. Závěr

Na proměny věkového složení obyvatelstva ČR v čase měl vliv zejména vývoj porodnosti, jehož nerovnoměrnost vedla k formování silných a slabých ročníků, a také zlepšování úmrtnostních poměrů, kdy se vyššího věku dožívá stále více osob. Při předpokladu rovnoměrného budoucího demografického vývoje (legitimní předpoklad používaný v projekcích obyvatel) se budou v minulosti založené nepravidelnosti ve věkové struktuře sekundárně odrážet ve struktuře budoucí s menší intenzitou.

V roce 2017 dosahovalo obyvatelstvo ČR 10,610 milionu osob, oproti roku 2001 to bylo o 403,6 tisíce více, do roku 2050 by se mělo podle střední varianty projekce rozrůst o 126,3 tisíce. První polovina 21. století tak nepřinese výrazné změny v početní velikosti. Co však doznává výrazných změn a bude se měnit podle projekce i nadále, je struktura populace – podle věku, mírně i podle pohlaví. V důsledku rychlejšího zlepšování úmrtnostních poměrů u mužů se početní i poměrové zastoupení obou pohlaví pomalu sblíží – v roce 2001 byl podíl žen v populaci 51,3 %, do roku 2050 se očekává snížení na 50,2 %. Podle věku se bude nejvýrazněji měnit seniorská skupina osob, v roce 2001 činila na celkové populaci 13,9 %, do roku 2017 narostla na 19,2 % a v roce 2050 by měla představovat 28,6 %. Dětská složka sice od roku 2008 rostla, v roce 2017 představovala 15,7 %, nicméně od roku 2022 by měla absolutně i relativně klesat a v roce 2050 se podílet na celku z 14,8 %. Lidé v produktivním věku tvořili v roce 2001 70,2 %, od roku 2009 se tato složka snižuje – na 65,0 % v roce 2017 a očekává se její pokles až na 56,5 % v roce 2050.

V důsledku růstu seniorské složky, její početní převahy nad dětskou složkou a početní redukce produktivního obyvatelstva, se navyšovaly hodnoty ukazatelů věkového složení. Průměrný věk obyvatel Česka dosahoval v roce 2001 úrovně 39,0 let, do roku 2017 narostl na 42,2 let a do roku 2050 by se měl podle projekce ČSÚ z roku 2018 zvýšit na 46,3 roku. Na sto osob dětí do 15 let věku připadalo v roce 2001 87 seniorů, v roce 2017 již 122 a v roce 2050 by jich mělo být 193. Na sto potenciálně ekonomicky aktivních osob (ve věku 20–64 let) v roce 2001 vycházelo 57 závislých osob, v roce 2017 již 65 a do roku 2050 se očekává růst až na 93 závislých osob.

Vývoj věkového složení v krajích Česka v letech 2001–2017 byl poměrně homogenní a probíhal ve směru populačního stárnutí. Ve všech krajích se výrazně (o 30–58 %) zvýšil počet obyvatel starších 65 let, rostoucí trend měl i podíl seniorů na celkové populaci. Průměrný věk se ve dvanácti krajích mezi rokem 2001 a 2017 zvýšil o 3,0–4,7 roku, pouze ve Středočeském kraji a v Hlavním městě Praze byl jeho nárůst nižší (o 1,8 roku, resp. 0,6 roku). Ve Středočeském kraji a v Hlavním městě Praze se mírně specifikoval (svou intenzitou) i vývoj dalších ukazatelů věkového složení – mírnější růst indexu stárání, resp. jeho pokles v posledních šesti letech v Praze či nejvýraznější růst podílu (i počtu) dětí ve věku 0–14 let. I přes shodné tendence vývoje věkového složení tak docházelo mezi lety 2001 a 2017 k určité proměně jejího regionálního obrazu. Nejviditelnější byla změna postavení Hlavního města Prahy, Středočeského kraje a kraje Karlovarského.